zen
centrum
amsterdam

zensor...

Zensor 68 winter 2014

Zen&Woorden

Inhoud

Redactioneel

Zen Master Dōgen's woorden tonen hoe hij de grote vrijheid *be*dekt, en met een subtiele kanteling in zijn kijken alles *ont*dekt, zijn bedekkingen incluis:

Snow

All my life false and real, right and wrong tangled.
Playing with the moon, ridiculing wind, listening to birds….
Many years wasted seeing the mountain covered with snow.
This winter I suddenly realize snow makes a mountain.

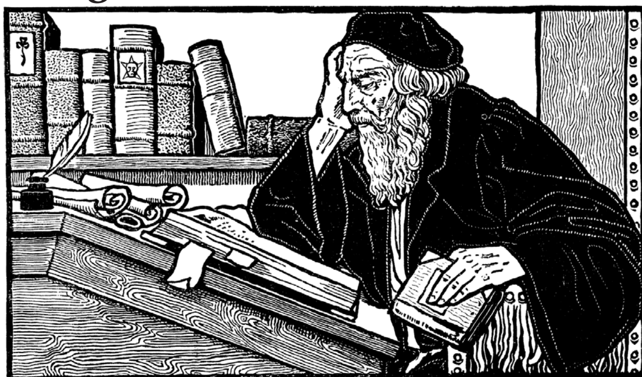
Zen Master Dōgen,
Chinese-style Poems,
vertaald door Philip Whalen en Kazuaki Tanahashi

Zen en woorden. Voor je het weet verdwaal je. Woorden kunnen je ook een eindje op weg helpen. En ook kun je in praten, in schrijven, in zwijgen, in de pen laten rusten, het bestaan van alles aantreffen. Zen en woorden vormen een spannend waagstuk, dat de schrijvers in dit nummer moedig, bedachtzaam, voorzichtig, roekeloos, vurig, ernstig en met humor, ieder op hun eigen manier, aangingen.
Niko vertelt in het vraaggesprek met Jacqueline (Oskamp) van zijn inspirerende ervaringen met woorden, en spoort ieder aan tot: "schrijf je spirituele autobiografie". Jacky staat in het volle leven, voorbij de woorden, voor een schilderij van Mark Rothko. Pjotr, beeldend kunstenaar, toont ons een zelfportret waarop van alles te zien is, en ook nog een ruwe, naakte schets van zen en het mysterie van leven en dood. Egbert deelt met ons zijn ontzag voor de kracht van het woord, haar meerdere lagen, en voert ons langs uiteenlopende bronnen. Jacqueline (Smit) vertelt in 'De Sangha' over haar zen-beoefening, waar het niets en het niksloze regelmatig in terugkeert. Het boeddhistische woord dat haar aanspreekt, ishin-denshin, intrigeert. Annemiek weet de lezer te raken door vanuit haar hart, in een vaartvolle stijl te schrijven over 'hoge woorden hebben met iemand'. Marrie maakt ons op een wervende manier attent op nieuwe aanwinsten in de bibliotheek: *Wuwei, doen of niet doen* door Meindert van den Heuvel, en *Eat Sleep Sit, My Year at Japan's Most Rigorous Zen Temple* door Kaoru Nonomura. Connie zoekt naar boeddha-taal en laat ons mee proeven van woorden die smaken naar leegte en vanzelfsprekendheid! Harry neemt in dit nummer voor de eerste keer van hopelijk nog vele malen het Haiku Hoekje voor zijn rekening. Filosofisch, poëtisch en speels laat hij met

haiku’s een helder licht schijnen over een typische zen-thema als ‘dit-heid’. Harry heeft zich ook bij het redactieteam gevoegd; daar zijn we heel verheugd over. Garmt schrijft robuust over de bestemming van zenleraren, en hoe dat nog best gezellig kan worden. En stil makend helder over de dharma overbrengen zonder woorden. Julia deelt met ons hoe zij oorlogstaal en liefdestaal kent en hoe die haar weg markeren. Marianka trakteert ons op linke soep. Geniet, maar let goed op de maatvoering.Op de binnenkant van de achterflap vindt u de aankondiging van het onderwerp voor de volgende Zensor: ‘Eén met de sangha, geëerd om haar harmonie’.
Sangha-leden, veel leesplezier & een gelukkig nieuw jaar toegewenst!

En over het onuitsprekelijk dat in ons leeft is heel erg veel te vertellen..

Iedereen die Niko kent, weet dat hij een boekenwurm is. Dus het hoeft niet te verbazen dat niet alleen de ontmoeting met belangrijke leraren – Graf Dürckheim, Baker roshi, Thich Nhat Hanh en Genpo roshi – hem op het zenpad bracht, maar ook de literatuur. *Zen Mind, Beginners Mind* van Shunryu Suzuki was zo'n vormend boek. En over het onuitsprekelijke dat in ons leeft is heel erg veel te vertellen..

door Jacqueline Oskamp

Niko: 'Ook Dogen ontdekte ik al vrij snel. In 1976 was ik voor het eerst in het San Francisco Zen Centre en daar gaf Masao Abe een cursus over Dogen. Dat was voor mij een openbaring. Maar ook sommige niet-boeddhistische literatuur heeft een levenslange invloed gehad: Johannes van het Kruis heb ik al vrij vroeg gelezen. Niet dat ik er toen wat van snapte, maar het ging wel mee. Grote indruk hebben op mij gemaakt: Nietzsches *Zarathoestra*, Eckharts *Preken*, of, om zomaar iets te noemen, Miranda Shaw's *Passionate Enlightenment*. Meer recentelijk geldt dat voor Tjeu van den Berk, die over de mystagogie en het numineuze heeft geschreven. Ik ben die man veel schatplichtig.'

In zen spreken we van een transmissie van hart tot hart. Wat is dan de rol van tekst?

'Het gaat niet zonder tekst. Die beroemde zinsnede 'zen is een transmissie zonder woorden en zonder letters' gaat over de directe overdracht tussen leraar en leerling – van hart tot hart. Die is niet afhankelijk van woorden en letters, maar dat betekent ook *vrij* om woorden en letters te gebruiken. Levende woorden, wel te verstaan, in tegenstelling tot dode woorden. Levende woorden zijn woorden die

inzicht wekken, die je op een goed idee brengen.'

'Ook in het verleden speelden teksten wel degelijk een rol. Van Bodhidharma wordt gezegd dat hij de *Lankivatara soetra* meebracht naar China. We weten dat het boeddhisme in China zich heeft ontwikkeld rond teksten. Vanuit India kwamen die monniken via de Zijderoute naar China en in kistjes namen ze die soetra's mee. Vervolgens vestigden ze zich ergens en de bevolking kwam daarop af. De teksten werden dan met behulp van een tolk uitgelegd. Aanvankelijk was het echt een tekstreligie. Misschien is zen wel een reactie daarop geweest.'

'Er is geen spirituele traditie of school zonder teksten. De overdracht is niet afhankelijk van woorden, maar we gebruiken wel woorden. We zijn taaldieren. Een tijdlang heeft de neiging bestaan – ik heb dat zelf meegemaakt – dat zenbeoefenaars en academici denigrerend over elkaar spraken. Over en weer vonden ze elkaar maar niks. Gelukkig is dat nu minder, want we hebben die academici nodig om de teksten te kunnen lezen en de geschiedenis te leren kennen.'

Hangen beoefenen en lezen niet met elkaar samen? Als je wat langer hebt beoefend zul je een tekst anders lezen.

'Zeker. Het is mij ook overkomen dat ik twintig jaar geleden iets las dat me toen koud liet, terwijl ik diezelfde tekst nu mooi vind. Zo had ik in het begin grote moeite met de Palicanon. Ik vond hem saai, moralistisch en wereldontkennend, maar tegenwoordig vind ik er prachtige stukken in zitten. Dus dat kan veranderen. Voor ons zijn de koancollecties van groot belang. Dat is heel bijzondere literatuur, die vind je nergens, echt uniek. Ook de poëzie is heel waardevol, omdat het woord toch weer een beetje anders wordt gebruikt. En kijk naar de soetra's: in het mahayana spat de verbeelding er vanaf. Als je in de *Avatamsaka soetra* leest hoe het nirvana eruit ziet, dan wil je er meteen wonen. Of de soetra's over het Zuivere Land, waar de wind zingt met de meest zoete geluiden, de huizen behangen zijn met gouden kleden, de tafels bedekt met heerlijke spijzen en iedereen in prachtige kleren en met geurige parfum op rondloopt. Nou, mij heb je! Dat is pure verbeelding natuurlijk.'

'Met lezen moet je ergens beginnen en dan neem je het liefst boeken die meteen pakken. Om over het leven van de Boeddha te lezen, is heel inspirerend. Met name *De historische Boeddha* van Schumann is prachtig. Al snel leer je dat het veelal verhalen zijn, over de historiciteit weten we niet veel. Mythes en legendes. Wat mij betreft, lezen, veel

lezen.’

‘Maar natuurlijk is er ook een andere kant aan: er is iets waar het intellect niet bij kan. Dat je moet je blijven beseffen. Het is ten diepste een gevoelskwestie. De Boeddha zegt dat de dharma moeilijk te begrijpen is. Intellectueel kunnen we er niet bij. Maar het interessante is dat we er zonder het verstand ook niet komen.’

Je merkt het natuurlijk wel als iemand alleen boekenwijsheid verkondigt?

‘Als ik een boek lees, weet ik na twee bladzijden of iemand ook beoefent of dat het een academisch werk is. Soms is dat laatste niet zo erg en kun je je best behelpen met de stof die wordt aangereikt. In daisan maak ik dat ook wel mee. Een te abstracte vraag probeer ik om te buigen naar het persoonlijke, naar het hart. Hoe zit dat bij jou? Ik begrijp het wel: het is minder bedreigend om een persoonlijk probleem in een algemene filosofische vraag te gieten. Een hartskwestie kan natuurlijk bedreigend zijn. Het boeddhapad kan je hele leven overhoop halen. Dat is zelfs wel een beetje de bedoeling.’

Heeft zelf schrijven een functie binnen de beoefening?

‘Ik zou iedereen willen aanraden om een keer zijn of haar spirituele autobiografie te schrijven. Daar moet je geen literaire pretenties bij hebben, het hoeft niet uitgegeven te worden – sterker nog, je moet het uitsluitend voor jezelf schrijven. Ongecensureerd. Over de momenten in je leven die belangrijk zijn geweest, de personen die een rol hebben gespeeld, je innerlijke conflicten, wat je inspiratie is geweest in de literatuur, enzovoorts. Je hoeft niet eens systematisch te schrijven, je kunt beginnen bij het einde, verder gaan halverwege, maar hoe je het ook aanpakt: de lijn in je spirituele leven wordt zichtbaar.

Voor wie zijn spirituele autobiografie zou willen schrijven – ik heb een paper met enkele aanwijzingen.’

Wat is de betekenis van taal daarbij?

‘Dat je het verwoordt. Dat je een stem geeft aan datgene wat in je leeft. Verwoorden is verhelderen. Ook al zeg je ‘het is onuitsprekelijk’, dan is dat taal. Zeg dat maar eens zonder woorden. En over het ‘onuitsprekelijke’ dat in ons leeft is heel erg veel te vertellen, zoals uit de geschiedenis van de spiritualiteit blijkt.’

Zonder Titel

Jacky komt thuis als ze voor een Mark Rothko staat. Staat er nu ook een Mark Rothko bij haar thuis?

door Jacky Demmers

Bodhidharma had gelijk. Er is een speciale transmissie, buiten de geschriften om, die je een rechtstreeks kijkje gunt in je Ware Natuur. Moet je wel weten hóe je moet kijken.

Het immense, donkere schilderij, dat vrijwel van de grond tot het plafond reikt, kijkt mij aan. Er valt niets te herkennen. Geen beeld, geen boodschap. Het kaartje naast het doek biedt evenmin uitkomst: Untitled.

Toch blijf ik kijken, in de ban van een vreemd vertrouwde duisternis.

Plots doemt er rechtsboven een horizontale- en verticale lijn op. Ze groeien naar de tegenoverliggende hoeken toe. Zo ontstaat een donkerbruine achtergrond waaruit een zwart vierkant wordt geboren, dat alle kleuren in zich draagt.
Een dodelijk, levend zwart dat mij benadert, beroert, omvat. Het wiegt me sussend in zijn zachte armen.

Dan, met fluwelen handschoenen, scheurt het me open en legt mijn diepste intimiteit bloot.

Ik krijg een brok in mijn keel. Tranen in mijn ogen. Geen vreugde, geen verdriet.

Ik los op.

Temidden van orerende, fotograferende en delibererende museumbezoekers, ben ik. Naakt en weerloos.

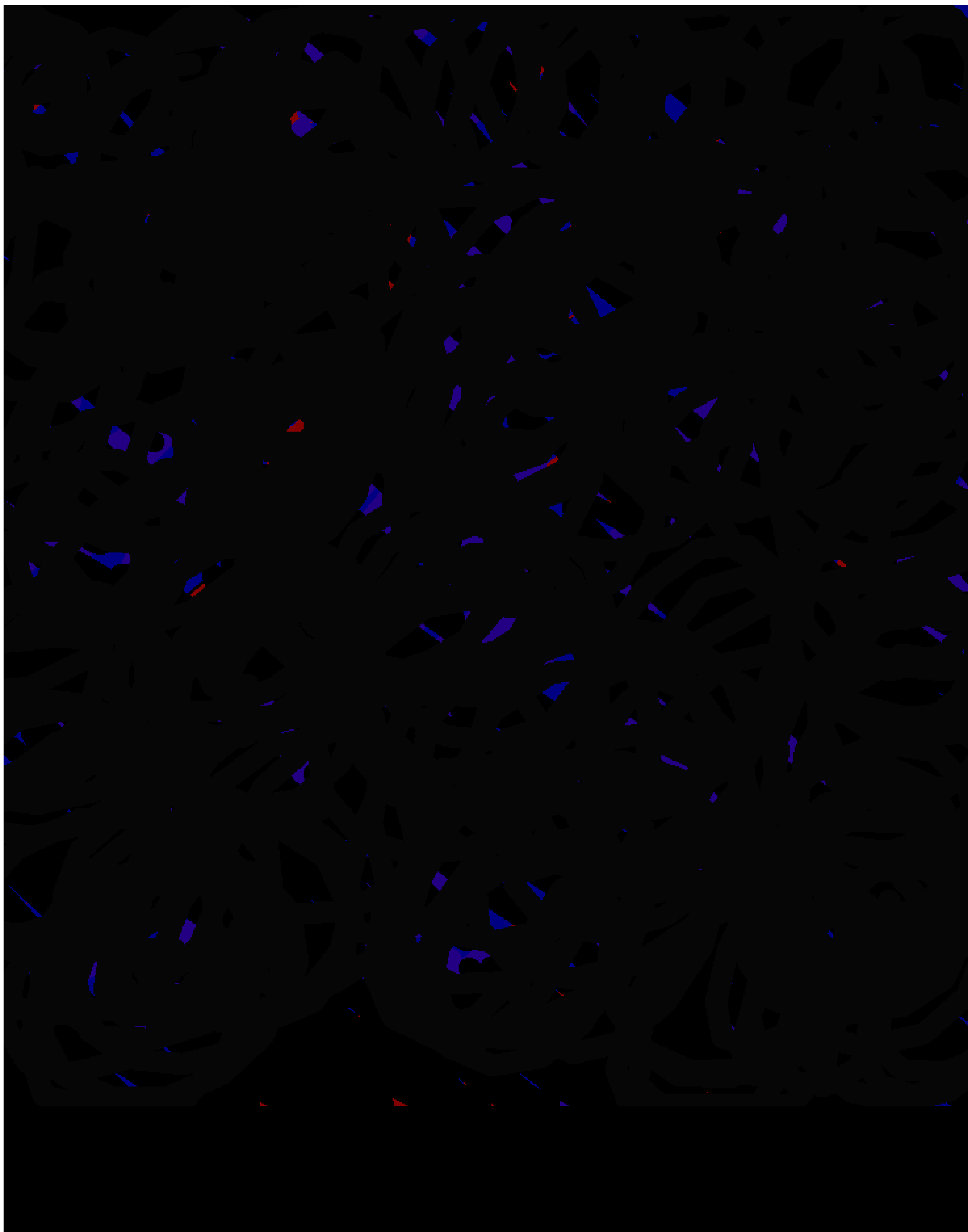
Geen tekst heeft ooit het beeldloze zo helder getoond en het woordloze zo luid laten klinken als dit doek van Mark Rothko. Het bezweert, fileert en verteert me. Slaat de grond onder mijn voeten weg, biedt geen enkel houvast en laat me sprakeloos achter.

Stamelend zeg ik: ‘Ik zie, wat ik niet kan zien!’

Mijn geliefde, die al die tijd naast me heeft gestaan, glimlacht begrijpend.

Hij vraagt: ‘Inpakken en meenemen, dan maar?’

‘Doe maar.’ antwoord ik grijnzend.

Kerstpreek: woorden hebben

Annemiek spreekt Gremdaat-taal. Komisch en Tragisch om de beurt aan het stuur op de tandem waarmee ze met een lekker vaartje langs 's heren wegen toeren

door Annemiek Deerenberg

'Woorden hebben met iemand'... kent u die uitdrukking? Ik moest daaraan denken toen ik over zen en het woord een stukje ging schrijven, maar niet goed wist hoe ik het luchtig kon houden. Ik heb namelijk woorden met iemand. Iemand die me dierbaar en vertrouwd is. En dat is ontzettend verdrietig en naar.

Dan kan het soms goed zijn om even uit alle emotie te stappen en met enige afstand naar het fenomeen te kijken. Wat zegt deze uitdrukking? Wat is er mis met 'woorden hebben met iemand'? Geen woorden hebben met iemand, maakt de relatie ook meteen een beetje karig, tenzij je gebarentaal bezigt, of platte seks hebt met elkaar natuurlijk. Onze menselijke relaties bestaan voortdurend uit woorden. Onze verbondenheid – om maar een zenbegrip te gebruiken – drukt zich nagenoeg altijd uit in woorden. Maar als we woorden hebben met elkaar, dan ontstaan er scheuren in die verbondenheid.

Het woordenboek kan altijd behulpzaam zijn in zo'n geval en daar lees ik dat de uitdrukking van oorsprong luidde 'hoge woorden hebben met iemand' en 'hoge woorden' moet dan weer gelezen worden als 'harde woorden'. En geschreven woorden maken datgene wat gezegd wil worden vaak harder dan van binnen gevoeld wordt. Daarom hoor je nogal eens; zet het niet zwart-op-wit, want dan staat het er zo hard. Zo voor de eeuwigheid ook.

Als we in gesprek zijn met elkaar, in elkaars aanwezigheid, is er immers ook nog de lichaamstaal en de toon van de stem. Daarmee zijn veel nuances uit te drukken, die het woord minder hard, minder hoog kunnen maken. Helaas, in mijn geval werkte het nou net andersom; mijn gesprekspartner vond mijn toon niet te harden en maakte dat met zijn toon en lichaamstaal volstrekt duidelijk. Maar zijn woorden verhelderden voor mij totaal niet waar zijn afkeer en boosheid vandaan kwamen. Kent u dat verschijnsel? Dat iemand verschrikkelijk tegen je uitvaart, maar dat je met

de beste wil van de wereld niet snapt waarom?

En daar zit je dan als zenbeoefenaar. Enerzijds compleet in 'ik-weet-het-niet' zoals een goed beoefenaar betaamt en anderzijds heb ik nu dus woorden met iemand en dat is zo NIET-ZEN, naar mijn smaak. Alle gevoelens die erbij komen te kijken, ja, daarmee kan ik op het kussentje gaan zitten en de woede, het verdriet en de onmacht ervaren. Niet plezierig, maar wel goed: dit is zoals het is, en niet anders. Maar vervolgens weer het leven in stappen met 'zoals het is' erop en eraan, met de mensen eromheen en alles wat in het nu weer herinnert aan het gebeurde... Het valt me niet mee.

Op dit moment hebben we ook eigenlijk geen woorden meer met elkaar, want we spreken elkaar niet. Onze verbondenheid is echt kapot gescheurd en we (b)lijken ieder een andere taal te spreken. Ik ken die nieuwe ander niet meer, ik ken zijn taal, zijn gedachten en gevoelens niet. Het is me volkomen nieuw, vreemd en vooral pijnlijk. En ik weet niet eens of ik wel weer ooit woorden met hem zou willen hebben. In elk geval wil ik nooit meer die harde woorden, die hoge woorden, die hem zo na aan het hart liggen, omdat ze naar zijn zeggen zo eerlijk zijn. En die mijn hart, nou ja, in elk geval mijn binnenste, zo diep raken. Communicatie van hart-tot-hart, ja... maar waar is die ware natuur?

Welke (zen)lessen kan ik hieruit trekken? Ik sta hier sprakeloos en de woorden die wel bij me opkomen horen niet thuis in een keurig zenblad. Er is ook nog zo'n begrip als 'het inslikken van je woorden'. Zou dat nog kunnen helpen? Ik wens u, en hem vooral, een fijne voortzetting en een aangenaam etensmaal, met spekjes of een woordje hier of daar erin.

Met dank natuurlijk aan dominee Gremdaat.

Als vanzelf sprekend

Connie verlangt naar Boeddhataal.
Wifi, regenboog en rozentak.

door Connie Franssen

Vanochtend vroeg luisterde ik naar het prachtprogramma Nooit meer Slapen. Schrijver Willem Jan Otten werd geïnterviewd. Otten werd eind jaren 90 katholiek en in het interview probeerde hij zijn godsbeeld duidelijk te maken. 'God is een ervaring,' zei hij. En daar bleef het ongeveer bij. Hij hakkelde, haperde, dacht zó lang na dat ik de wifi checkte om te zien of de uitzending nog wel online was. Kortom, hij liep keer op keer tegen een muur van woorden aan. (Ik moet ineens denken aan de zenmeester die met zijn mond aan een tak hangt…)

Hoe herkenbaar. Schrijven over zen gaat me steeds moeilijker af. En dat is lastig want er worden columns en artikelen verwacht van deze zennie die steeds minder zennie wordt. Bij iedere zin twijfel ik. Zie ik op slag alle andere perspectieven en mogelijke woorden. Ben ik bang dat het voor waarheid wordt aangenomen.

Bij ieder woord dat ik schrijf, verlang ik naar een nieuwe taal. Boeddhataal. Er zijn mensen die die taal spreken.

Een wit doek. Herfstblaadjes gerangschikt. Vierkante meters volgeschreven met maar één woord: all. Hoog op de muur een tekst: my poetry is the world. Rozentakken op een rijtje grijs, bruin, groen. Ik zie, ieder doorntje is er een, zorgvuldig gerangschikt op de tak, maar ze staan niet op zichzelf. Een vloer vol rozenknoppen geurt me tegemoet. Schilderijen gemaakt met aarde, rood, bruin, goud, geel. Lappen tekst in alle kleuren van de regenboog. Als deze man geen zennie is, eet ik mijn rakusu op. Ik ga op zoek en vind in de schilderijen woorden - Buddha, sutra en ja hoor, zen. Stukken uit een essay van D.T. Suzuki. Ingelijst en uitgelicht, een teken aan de wand.

Kunstenaar herman de vries - ja, dat schrijf je met kleine letters - ontdoet de kunst van de kunst. Pelt alle ideeën weg. Tilt het alledaagse uit zijn context en laat ons kijken. En zie: een rozentak is geen rozentak is een rozentak. Boeddhataal!

Misschien dat het me ooit lukt, vorm en leegte laten spreken. Schrijven tussen de regels door. De ruimte tussen de woorden en zinnen net zo veelzeggend als de woorden. De leegte als vanzelf sprekend.

HAIKU HOEKJE

door Harry Stein

Tsjirp!

Zoals de Griekse haiku dichter Aristoteles al zei:

Het algemene
telt als eerste in de or-
do cognoscendi

Het individu
verschijnt als eerste in de
ordo essendi

De filosofisch angehauchte dichter bedoelt dat in het domein van het kennen de algemene woorden en begrippen op de eerste plaats komen; alleen door iets onder een algemene noemer te brengen begrijpen we wat het is. Maar in de werkelijkheid bestaat die algemeenheid niet: alles wat bestaat is individueel en heeft zijn eigen dit-heid of haecceitas.

Aan het andere eind van de aardbol is de dit-heid of zo-heid van de werkelijkheid – de tathata – voor de zen een reden om überhaupt alle begrippen en concepten te wantrouwen. Wie eens lekker op zijn praatstoel gaat zitten om uit te leggen wat MU is, wordt in het beste geval getrakteerd op een rinkelend belletje. De werkelijkheid wordt getoond, en niet gesproken.

De haikudichters delen met de zen deze scherpe blik voor de zo-heid van de wereld. Maar ze pakken het toch net iets anders aan en nemen juist de ambivalente taak op zich om de absolute uniciteit van de dingen te tonen met woorden.

Koelte van de meloen

Modderbevlekt

In de morgendauw

Maar niet alle dingen zijn zo stil en massief in zichzelf besloten als deze meloen. Sommige dingen zijn zelfs uitgesproken luidruchtig. Neem de cicade, een krekelachtig insect dat in de zomer een enorm kabaal kan maken.

Diepe stilte –

Verzinkend in de rotsen:

De roep van de cicade

Het geluid van dit diertje is zo penetrant dat het zelfs in de rotsen doordringt. Toch heft het de stilte niet op: de diepe stilte en het alles doordringend getsjirp vullen elkaar naadloos aan op deze zinderende zomerdag.

Maar ook al is hij een kletsmajoor, misschien zou de cicade het toch niet zo slecht doen in daisan:

Leraar: cicade, wat is MU?

Cicade: tsjirp!

De volledige uitdrukking van het zo-zijn van de cicade: “tsjirp!”. De dingen zijn wat ze zijn, in de totale verklanking van hun zijn:

Tempel bel

Klinkt ook als hij is

Stem van de cicade

In ons deel van de wereld was de negentiende-eeuwse priester-dichter Gerard Manley Hopkins erg gegrepen door het oude idee van de haecceitas of de pure individualiteit. Door hun eigenheid tot uitdrukking te brengen verwijzen mensen, dieren en dingen naar hun goddelijke oorsprong. In het gedicht "As kingfishers catch fire, dragonflies draw flame", (dat hardop gelezen moet worden), zegt hij:

Zoals ijsvogels vlam vatten, libellen vuur vangen;

zoals over de rand van ronde putten getuimeld

stenen klinken; zoals elke getokkelde snaar vertelt, elke klok geluid

zwaaiend taal vindt om haar naam breed uit te strooien;

doet elk sterfelijk ding één en hetzelfde ding:

deelt dat wezen uit dat binnen ieder woont;

zelft – leeft zichzelf; het spreekt en spelt ikzelf;

roepend Wat ik doe is ik; daartoe ben ik gekomen.

IJsvogels, libellen, stenen, snaren, klokken: je bent in goed gezelschap, cicadetje… Cicadetje?

Het schild van een cicade –

Hij zong zichzelf

Helemaal weg

(Alle bovenstaande haiku's zijn van Basho. Paul Begheyn vertaalde het gedicht van Hopkins.)

正宗道場

“In den beginne was het Woord….”

Egbert voert ons langs de diepten van het Johannes-evangelie, de wijsheid van zijn grootmoeder, de raadselachtige Lao-Tze, de grote Spinoza, naar de harmonie van Ida Gerhardt.

door Egbert Gerritsen

Met deze woorden begint het Johannes-evangelie in de Bijbel en deze woorden houden mij al heel lang bezig.

‘In den beginne’, ik kan mij geen begin denken zonder een einde en een nieuw begin, een voortdurend proces van ontstaan en vergaan in onderlinge afhankelijkheid in de wereld van de verschijnselen. Dit ‘in den beginne’ suggereert een begin van deze kenbare wereld. Alleen geldt dit niet voor ‘het Woord’ want dit was er al. Kortom het woord was er al voordat het begin er was. Hier doet zich een afslag voor: ‘Het Woord’ en het woord. De eerste betekenis: De Goddelijke Logos, de tweede betekenis: het woord, de taal, de namen. Ik ga eerst in op de tweede betekenis.

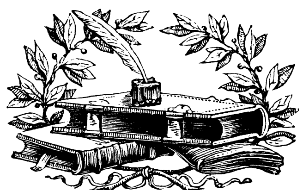
Het woord als woord

Ons bewustzijn kan zich ontwikkelen en differentiëren door de ontwikkeling van taal. Het gebruik van woorden en het geven van namen helpt ons onze wereld te ordenen. Het lijkt ons ook te helpen om controle te krijgen over de ongedifferentieerde chaos waarmee we soms worden geconfronteerd. Door iets een naam te geven, krijg ik daarover beheersing en controle. De Magus, de magiër, in mij ruikt zijn kans! Sesam open u! En de schatten van de wereld liggen aan mijn voeten… ook de spirituele schatten. De toverwoorden volgen elkaar in rap tempo op, ik heb macht en schep werelden naar mijn wensen. Zolang ikzelf en mijn toehoorders maar geloven dat ik het over een echte werkelijkheid heb, leven wij met elkaar in een wereld waarbij een ieder denkt en zijn ding doet binnen de gezamenlijke illusie.
Op de een of andere manier zijn wij allen illusionisten, Hans Kloks.
Woorden hebben feitelijk heel veel kracht, kracht om te helen en kracht om te vernietigen.
Een woord wat eenmaal is uitgesproken, kan niet worden teruggehaald, hoeveel spijt we ook hebben over wellicht het verkeerde woord wat we hebben uitgesproken op de verkeerde plaats, tegen de verkeerde persoon, op het verkeerde moment. Het woord is de oorzaak en het gevolg van iets.. Hoe ongelooflijk belangrijk is het om te komen tot zelfkennis om het juiste spreken te oefenen of…. het juiste zwijgen. Mijn grootmoeder had een spreekwoord: ‘Als ouders leer je je kinderen spreken, zij leren jou te zwijgen’.

Het Woord als Logos

“Naam te noemen, niet ware naam”, zei Lao Tze. Wat een opdracht om het onzegbare te zeggen! Om desnoods voor de stenen te preken als er geen toehoorders zijn! Zij die zwijgen, de mystici, gebruiken ook woorden, zij kunnen niet anders, maar spreken vaak in raadselachtige tongen voor de bezitter van een GBV (Gezond Boeren Verstand). Of doen vreemde dingen, als antwoord op vragen. Achter de herrie van de woorden en de namen hebben zij een andere werkelijkheid ervaren, een werkelijkheid die niet meer met woorden is te beschrijven aangezien deze niet meer van toepassing zijn, doch direct geschouwd kan worden. Ik vind het heel mooi als Niko zegt: De geest maakt geen onderscheid. Mystici uit alle tradities verstaan elkaar en hebben geen behoefte aan onderlinge redetwisten over dogma’s. In hun taal willen zij uitdrukken wat achter de woorden ligt.

Als we Johannes verder lezen komen we ook bij de Logos-betekenis: “Het woord was bij God en het woord was God. Dit was in den beginne bij God. Alle dingen zijn door het Woord geworden en zonder dit is geen ding geworden, dat geworden is”. Samsara is nirvana, komt sterk bij mij op als ik deze tekst lees, Nirvana valt samen met samsara er is geen onderscheid tussen beiden. Spinoza spreekt over “God of de natuur”, waarbij hij voor mij eigenlijk hetzelfde zegt en geen onderscheid maakt tussen de wereld van de verschijnselen en zijn begrip van God. Uitdagend is het uitgangspunt van Teilhard de Jardin dat God zich uitdrukt in de schepping en uiteindelijk tot zichzelf terugkeert door het zich evoluerende bewustzijn wat zich in de doorgaande evolutie steeds sterker ontwikkelt.

“In het Woord was leven en het leven was het licht der mensen; en het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet gegrepen”. (Johannes 1, 1-5) Het leven dat het licht der mensen is doet mij sterk denken aan het bevrijdende inzicht dat keer op keer beschikbaar is voor hen die kloppen op de poort die zij zelf zijn, want de duisternis van de onwetendheid heeft het niet gegrepen. Tot slot met Ida Gerhardt:

Ik zet mijn verzen als een schelpdier aan
in diepten waar geen sterveling mij kent,
ik adem in en uit, en zij ontstaan
uit stille kernen, in het element
dat was van den beginne. Altijd blijft
het grote stromen in mij overgaan.
Ik ben alleen. Een maatgang schrijft en schrijft:
ademende zet ik de mantelen aan.

De Sangha

Naam: Jacqueline Smit

Boeddhistische naam: Soren

Zenpraktijk sinds: enige tijd

Wat was voor jou destijds aanleiding om aan zen te gaan doen?

Een leuke zomervakantie.

Een vriendin van me had bij de zendo (daar dojo geheten) van de Deshimaru-lineage een aanplakbiljet gezien van een sesshin in Blois. Na één meditatieles, incluis gevraagde klappen op beide schouders, reisde ik af naar Frankrijk.

Waarmee vermaak je je op het kussen?

Met niets.

Iemand die ik dit liet lezen vroeg uit nieuwsgierigheid wat of dat niets dan wel was, en of het vermaken of juist niet vermaken was. Het is geen van beide. Helaas kan ik er niet zo veel meer van maken.

Dit antwoord verbaast mezelf eigenlijk, maar ik moet eerlijk zijn.

Wat leidt je af van je zenbeoefening?

De zenuwen.

Diegene vroeg waarover en waarom. Ik kan me over de kleinste dingetjes druk maken en over het waarom van die druk ga ik nog eens op dat kussen zitten.

Welk boeddhistisch woord spreekt je het meest aan?

Ishin-denshin. Vooral omdat ik er nu de ware betekenis niet echt van weet. Mijn vermoeden is: van geest tot geest. Als dat zo is, zou ik wensen dat dat me vaker overkwam. Toch eens aan Nico vragen wat het precies is.

Wat is voor jou de grootste valstrik in zen?

‘t Niksloze.

Waar spoort zen je toe aan?

Een genuanceerdere en relaxtere kijk op het alledaagse.

Diegene die ik dit liet lezen antwoordde ook nog dat wie dat wil (die iemand

bijvoorbeeld) altijd bij mij nog eens kan gaan informeren.

Tot slot

De redactie van Zensor stelde allerlei vragen en daarom besloot ik er nog dit aan toe te voegen.

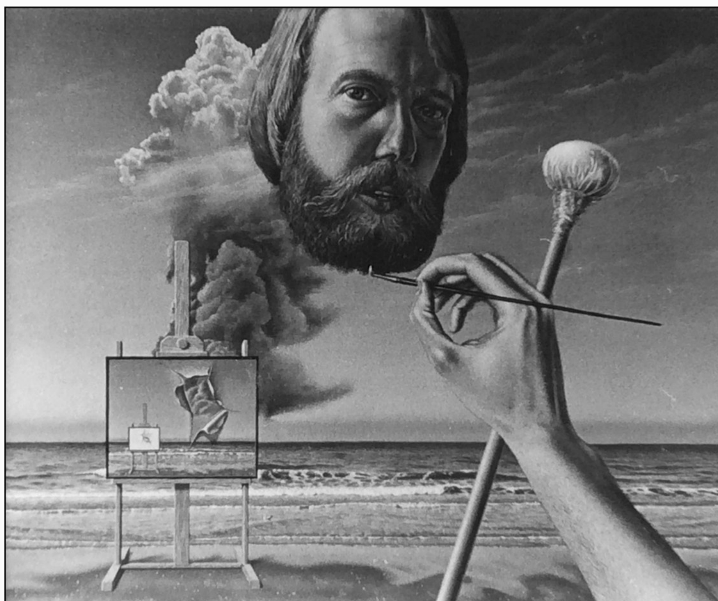
Als aanleiding om aan zen te gaan doen had ik ook mijn allereerste ontmoeting met Nico Tydeman en Ton Lathouwers kunnen nemen. Dat was namelijk op het Conservatorium van Amsterdam aan de Bachstraat in 1978 of 1979. Ze vroegen mij de weg naar de Bachzaal, en ik antwoordde dat daar op dat moment niets te doen was. Toch wilden ze het weten. Ik wees hen, nogal nors, de goede kant uit.

Al een paar minuten later had ik ontzettende spijt van de manier waarop ik ze had geantwoord maar toen ik terugging waren ze al verdwenen.

Ik heb die plek tot een soort bedevaartsoord gemaakt om mezelf er steeds aan te herinneren toch vooral niet meer zo eigengereid en knorrig te zijn tegen anderen.

Bij navraag kunnen ze het zich allebei niet meer herinneren, maar ik des te beter.

Nico vertelde dat ze in die tijd wel meer gekke dingen deden.

zelfportret (tot plotselinge aanschijn) pjotr gendo van der reep 1978

ten geleide:

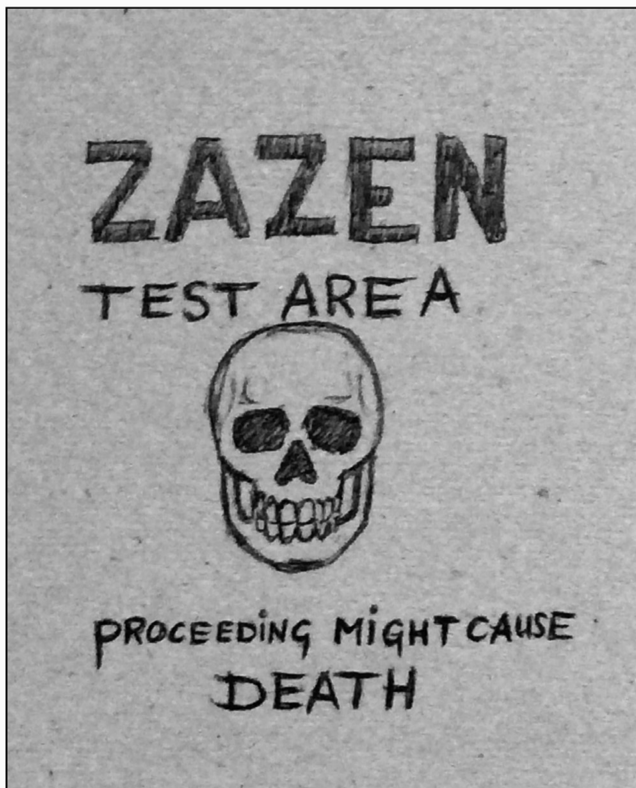
zolang de woorden niet verwijzen naar het woordloze,
de beelden niet naar het beeldloze,
zul je (MIJ) niet horen of zien

m.a.w.

doorgaans horen en zien we alles,
behalve wat daarmee ten diepste gezegd en getoond wordt

GENDO

HET WEZEN VAN ZAZEN.
Namelijk: de bereidheid op intieme wijze DE GROTE DOOD TE STERVEN op het kussen.
Iedere keer weer......

woestijnretraite Utah USA - ballpoint op karton - pjotr vd reep 2000

Nieuwe aanwinst in de bibliotheek

door Marrie van der Leden

WUWEI, doen of niet doen

Er zijn nu twee exemplaren op de plank van 'Wuwei, doen of niet doen?' van Meindert van den Heuvel, zenleraar in Zen Centrum Amsterdam. Ik ben meteen begonnen met lezen, omdat het begrip wuwei me al lange tijd intrigeert. Het eerste hoofdstuk in het boek, 'Persoonlijke aanleiding', is Meinderts verslag van zijn spirituele zoektocht. Hij schrijft zo dat ik zin krijg om door te lezen.
Nadat hij al jong de Nederlands Hervormde kerk de rug toekeerde, bleef één zin hem als waardevol steeds bij: "zoek eerst het Koninkrijk Gods en al het overige zal u toegeworpen worden" en hij vroeg zich af wáár dat Koninkrijk buiten de kerk te vinden was, en hóe.

Meindert: "Ik was heel blij dat de zen-traditie mij een concrete oefening bood waarmee ik hard kon werken, de zen-school gaat uit van het belang van de eigen inspanning" De zoeker naar verlichting ofwel het Koninkrijk Gods is niet meer afhankelijk van louter genade.. en even verder: "hard werken (zen-beoefening) is belangrijk, maar zonder overgave en vertrouwen gaat het kennelijk niet; een groot geloof en vertrouwen bleken toch onontbeerlijk"…..
Na zijn eerste kennismaking met zen, en een periode van keihard werken, werd hij nieuwsgierig naar de Chinese wortels van het zenboeddhisme. Hij kreeg naast de 'Spartaanse' zen-benadering behoefte aan zachte krachten, ontspanning.. zouden de Chinese wortels van zen dat kunnen geven? Zou het daoistische begrip 'wuwei', letterlijk: 'niet doen' hier soelaas bieden?
Wuwei is een centraal thema in veel daoïstische teksten.
De auteur formuleert als centrale vraagstelling: "wat is de betekenis en de waarde van het daoïstische begrip wuwei, met name in een hedendaagse, geseculariseerde context?"
De historische ontwikkeling van wuwei wordt onderzocht en verteld.
Meindert beschrijft hoe dit begrip voorkomt in geschriften van de daoïsten Lao Zi en Zhuang Zi, de confucianisten Mencius en Xunzi, de zenboeddhisten Vernon Kitabu Turner en Nico Tydeman en de Advajta Vedanta guru Shri Nisargadatta Maharaj.
Hij laat zien hoe zij elk op hun eigen wijze omgaan met de paradox van wuwei: moet ik iets doen, kan ik oefenen, om te leren niets te doen? en welke plaats zij daarbij aan het lichaam geven.
De vraag hoe te komen tot een 'wuwei handelen' wordt door iedere schrijver anders beantwoord: de een legt de nadruk op wuwei als een natuurlijk gegeven, waarvoor niet geoefend kan worden, de ander noemt beoefening

een noodzaak.
In het hoofdstuk 'Daoïsme' staan o.a. beschrijvingen van wuwei;
een selectie:

-het 'niets doen' is net zo essentieel als de remmen van een voertuig, zonder remmen is een voertuig onbruikbaar en zelfs gevaarlijk.

-relativeren, niet ingrijpen in de natuurlijke ontwikkeling, leren ontspannen, niet wedijveren. Dat betekent niet dat we alles maar over onze kant moeten laten gaan; we moeten ons wel degelijk verzetten tegen onrecht.

-Wu wei, letterlijk; niet doen

-Doe het niet doen

-ik _doe_ het wel, maar _ik_ doe het niet
Het 'niet doen' moet niet letterlijk genomen worden, maar beschrijft de ervaring van degene die iets doet.
Wuwei betekent afstand nemen, rust vinden.

-Moeiteloosheid en zelfvergetelheid, geen inspanning, dat zijn termen die bij wuwei horen.

De vorm van het boek, de scriptie, vind ik prettig: de inleiding laat zien wat de vraagstelling en methode is bij dit onderzoek naar wuwei. In een verkenning beschrijft de auteur wat wuwei precies betekent en of er zoiets bestaat als beoefening van wuwei. De delen II, III en IV vormen de kern van het boek, daarin wordt de visie op wuwei onderzocht van de hierboven genoemde daoïsten, confucianisten, zenboeddhisten en de Advajta Vedanta guru.
De conclusie is een steun voor me, om het boek, het onderwerp te begrijpen.
'Wuwei' is een 'studieboek' en het onderwerp is niet eenvoudig.
Meindert gebruikt begrijpelijke taal en voor mij als zen-beoefenaar is dit boek een inspiratie.
Het is een 'rijk' boek, het geeft een goed overzicht van de bronnen voor dit onderzoek én van de ervaringen van Meindert van den Heuvel met wuwei.

Wuwei, doen of niet doen
Meindert van den Heuvel

Scriptie voor de masteropleiding 'Religie en Levensbeschouwing', afstudeerrichting 'Geestelijke zorg in organisaties', aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, augustus 2014.
Uitgegeven in eigen beheer
bij ABC, Spui 12, Amsterdam

Kitabu roshi

Het Woord

door Garmt van Soest

Zenleraren gaan naar de hel. Omdat ze in woorden proberen uit te drukken wat niet in woorden uit te drukken is. En toch proberen ze het. En wij allemaal ook. Wordt het nog best gezellig in die hel, straks.

Je kunt niet praten over verlichting, of zo, en toch. Verlichting is ook geen kwestie van denken, en zonder denken is het toch best lastig om überhaupt aan een oefening te beginnen. Vind ik dan. Maar ik hou ook wel van denken, als middel dan. En van woorden, daar hou ik ook van, ze zijn zo leuk om mee te spelen. Het wordt voor mij wel moeilijk, ik praat steeds lastiger, en dan kom je erachter dat zwijgen iets anders is dan geen woorden meer kunnen vormen met je onwillige tong. Tikken gaat nog wel, dus alla. Laat ik jullie dan maar een paar anekdotes over woorden tikken.

‘Mijn instructies zijn alleen voor jou en alleen voor nu’, zei een zennert mij ooit, heel ‘s ochtends vroeg in dokusan. ‘Hoebedoelie’, zeiden mijn vraagtekens van ogen woordeloos. ‘Nou, heel eenvoudig, als je me nu vraagt, waar is de lunch, dan zeg ik, hier naar links. Maar als we aan de andere kant van het gebouw staan is het naar rechts’. Oh ja. Tot zover het gesproken woord.

Hara. Ik had erover gehoord bij aikidoles, las erover in de boeken van Nico, ging er jarenlang naar op zoek, maar kon het niet vinden. Ademen, buik in of uit, ik worstelde het werk van Dürckheim door, ik frustreerde me suf, ik liet het liggen, ik probeerde het weer. Toen zat ik thee te drinken bij een monnik in Plum Village en hij illustreerde: ‘and if we get lost, we go here’, zei hij, en wees op zijn onderbuik. Toen voelde ik het ineens, en sindsdien weet ik hem te vinden. Nu werkt het woord als een toverspreuk, in de volksmond ook wel mantra genoemd. Ik bibber vaak, tegenwoordig. Koud, of bang om te vallen, of pijn. Hara, zeg ik dan, alsof ik mezelf ernaartoe roep, of eerder uitnodig, maar dat is zo’n boeddhistischhippie woord. Hara. En het is goed. Eventjes dan. Dat is ook genoeg.

Mu. Jaah, ik pak wel de goede woorden, toch? Wie weet wat mu betekent? Ik heb geen flauw idee. Echt niet. Ik heb die koan nooit gedaan, maar ooit beloofde ik mezelf een piepkleine tattoo van mu als ik hem ooit zou passeren. En dan, haha, de Griekse letter mu, ofwel µ, want dat is ook mu, of niet. Een zengrapje. Ik vertelde het aan mijn leraar, die glimlachte flauwtjes, ik ging hem nog eens uitleggen, nee, ik begrijp het wel, zei hij. Oh. Maar goed, mu passeren, dat punt zal wel nooit

meer komen, maar ik vind wel dat ik hem verdiend heb, besloot ik. Samen met mijn beste vriend lieten we ons onderinkten.
Het piepkleine µ-tje werd een groot verhaal en nu zit mijn hele linkerarm onder de inkt. Wat is dat, vragen nietsvermoedende voorbijgangers, en in gedachten krijs ik dan MU!! Ik heb hem nog niet geprobeerd als koan-antwoord, ik vrees dat het niet zou volstaan, maar ik vind het wel een mooi voorbeeld van hoe een woord meer kan zijn dan een woord.

Binnenkort verroer ik geen enkele andere spier meer dan mijn oogspieren, waar ik dan, net zoals op dit moment, woorden mee zal maken. Je wilt toch je dharma overbrengen, of zoiets. Al heb je daar geen woorden en geen spieren voor nodig. Ik weet nog niet hoe, maar ik geloof het wel. Zonder woorden of spieren ben ik er nog steeds, het wordt een mooie oefening.

Liefde zonder waarom

door Julia Jinne Veldkamp

Oorlogstaal

Woorden, soms word ik er gek van. Woorden in mijn vak (advocaat/ mediator familierecht) irriteren en bezeren regelmatig. Ik zit bijna elke dag te midden van scheidende echtgenoten die elkaar verwonden met woorden, elkaar met woorden bij de grond afbreken. Oorlogstaal! Vervolgens leg ik het in woorden vast, want het woord op schrift geeft blijkbaar de zekerheid dat nagekomen wordt wat afgesproken is. Tegelijkertijd is het woord in mijn vak ook een bron van vreugde, van ordening brengen in de chaos. Ik hou van het maken van verslagen van gesprekken. Ik hou ervan om er een beetje mee te spelen, te prikkelen, om daar iets in te leggen wat niet gezegd werd, en wat toch over de tafel ging. Ik hou ook van de lieve en mooie woorden die over tafel gaan, over de moed om te openen, waar alles dicht lijkt te gaan.

Liefdestaal

Over deze woorden gaat dit stukje niet. Toch wilde ik het delen, omdat ik juist door die vele woorden merkte hoe moeilijk ik het had om een stukje voor deze winterzensor op papier te krijgen, terwijl ik het graag wilde. Ik ben een beetje moe van de woorden, en misschien ook wel bang om op papier te zetten wat me zo aan het hart gaat. Ik wil namelijk iets schrijven over de liefdestaal! Over de taal van de mystici, over hoe die taal mij inwijdde in de liefde.

Vertrouwde woorden en alles op zijn kop

Meister Eckhart was de aanstichter. Ik had de liefdestaal van het Soefisme (de religie van het hart) gevonden, en warmde me daaraan. Blijkbaar was er een verlangen om het dichter bij huis te zoeken. Ik was geroerd dat bij Eckhart God er is, beter gezegd de Godheid, en er toch ook de niet-God is. Met Eckhart klonk het vertrouwd. Tegelijkertijd was het opruiend, alles op zijn kop. Hij leerde me het ‘niets’, het leeg worden. Ik hoefde dus niet langer uit te reiken naar de liefde. Ik mocht zoals hij schrijft: ‘zwijgen en horen wat God tot mij spreekt’ (Meister Eckhart *Over God wil ik Zwijgen, pagina 353).*

Zwanger van het niets

Hij maakte me zwanger! God wordt geboren in de ziel. Hij leerde me de vruchtbaarheid van het niets. Magische woorden: ‘Wanneer de ziel in het ene komt en daar binnengaat met een volmaakte verwerping van zichzelf, vindt zij God als in een niets. Het scheen iemand eens als in een droom toe - het was een droom bij vol bewustzijn - dat hij zwanger werd van het niets, zoals een vrouw van een kind, en in dat niets werd God geboren: Hij was de vrucht van dat niets.’ (idem pagina 176)

Dat ‘niets’ duidt hij prachtig als hij schrijft over Paulus die door het licht werd verblind: ‘Wil God aan de ziel bekend worden, dan moet zij blind zijn. Daarom staat er: ‘Hij zag het

niets' uit welks licht alle lichten zijn uit welks zijn alle zijnden zijn.' Zo schrijft hij verder: 'Wanneer de ziel niet naar buiten gaat, naar de uiterlijke dingen, is zij thuis gekomen en woont zij in haar enkelvoudige zuivere licht. Daar voelt zij liefde noch angst noch vrees. Kennis is een grondslag en fundament van al het zijn. Enkel in kennis heeft liefde bestand. Wanneer de ziel blind is en niets anders ziet, ziet zij God, en dat moet noodzakelijkerwijs zo zijn.' Kennis, het intellect, zo leerde Eckhart me, is vooral de ontvankelijkheid.

Hem die mijn ziel liefheeft

Hij verwoordt mijn diepe verlangen. Hij schrijft over 'hem die mijn ziel liefheeft'. Hij citeert uit het Hooglied;

'Toen stond ik op en zocht allerwege en liep door wijdte en door nauwte. Daar vonden de wachters mij (dat waren de engelen), en ik vroeg hen of zij niet hem hadden gezien die mijn ziel liefheeft. En zij zwegen.' (idem pagina 175)

Ja, hij leerde me dat zwijgen uit te houden. Hij bevrijdde me van 'hem' in 'hem die mijn ziel liefheeft'. De bruidegom is er niet, althans niet zoals ik me hem voorstel. Hoe hem dan lief te hebben? Eckhart antwoordt: 'Je moet God ongeestelijk liefhebben, dat wil zeggen: jouw ziel moet ontgeestelijkt zijn en bevrijd van alle geestelijkheid; want zolang jouw ziel geestvormig is, bezit zij beelden; zolang zij beelden bezit, heeft zij dingen die bemiddelen… want heb je God lief als God, als geest, als persoon en als beeld, dat moet alles weg! Je moet hem liefhebben zoals Hij is: een niet-god, een niet-geest, en niet-persoon, een niet-beeld, verder: zoals Hij is, een puur, rein louter Een, afgezonderd van alle tweeheid, en in dat Ene moeten wij eeuwig verzinken van iets tot niets.' (idem, pagina 206)

Niet langer alleen

De woorden van Eckhart brachten me bij zen. Ik wist dat ik dit niet in mijn uppie kon. Ik wist dat ik een mystagoog nodig had (al kende ik dat woord toen nog niet) om me in te wijden in het mysterie, ik wist dat ik 'lotgenoten' nodig had, om in het diepe te durven springen.

Goedmaak soep!

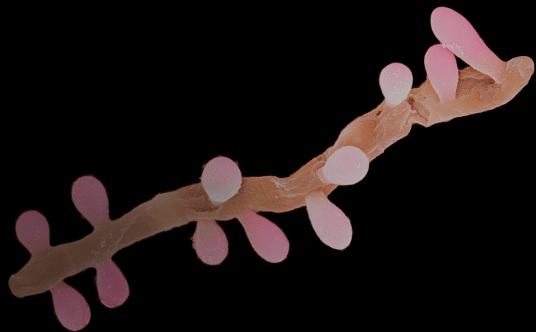
door Marianka Schep

TE LAAT

Het is 20u10 op dinsdagavond vijfentwintig november en ik had gisteren de kopij voor de soeprubriek moeten inleveren!!!! Help, geen moment meer aan gedacht de laatste dagen…..Wat maakte dat ik hier aan dacht nu op dít ogenblik, en is dat interessant genoeg om op te schrijven? Nee dus, mijn eten is klaar en ik wil om 20 uur 40 op Canvas ‘De Wereld van bacteriën, schimmels en gisten’ gaan bekijken. Die druk van dertig minuten maakte dat ik aan de soeprubriek ging denken.

Dat wordt linke soep op deze manier.

Dus deze keer alleen maar een recept en om het goed te maken een soep voor 40 personen.

MAÏSSOEP:

20 el zonnebloem olie

10 uien, fijngesneden

10 knoflooktenen fijngeknepen

2 desertl. sambal

20 aardappelen in blokjes

10 rode parika's in stukjes

9 blikken mais á 300 gr.

1 ½ liter water

2 liter melk

15 groentenbouillonblokjes

zwarte peper

20 el peterselie fijngesneden.

- Verhit de olie en bak de uien en knoflook
- voeg aardappelen en paprika toe + 1 ½ liter water + bouillonblokjes
- kook tot aardappels gaar zijn
- roer de sambal erdoor
- pureer de helft van de soep en vermeng met de rest
- doe de maïskorrels en de melk erbij en verwarm tot de soep goed heet is
- strooi peterselie erover

EET SMAKELIJK (voor vier personen gewoon door tien delen)

Nog een nieuwe aanwinst in de zendo bibliotheek!

door Marrie van der Leden

De nieuwe aanwinsten staan tegenwoordig op de plank in de bibliotheek. Het boek *Eat Sleep Sit, My Year at Japan's Most Rigorous Zen Temple* van Kaoru Nonomura staat erbij. Marrie neemt ons mee in de bewondering en verwondering over de zeer strenge discipline in een zenklooster.

Kaoru Nonomura, een dertigjarige ontwerper uit Tokyo zocht naar meer inspiratie en spirituele diepgang in zijn leven.
Hij maakte de opmerkelijke keuze om in Eiheiji, Fukui district, een van de twee hoofd Soto Zen tempels/kloosters in Japan, als monnik te gaan wonen, studeren en werken, voor minimaal een jaar.
Hij doet verslag van dat jaar in mooie heldere taal. Het is een intrigerend boek voor een ieder die geïnteresseerd is in de zen traditie.
Het blijkt een buitengewoon moeilijke weg en een harde leerschool, met zeer strenge discipline,
De leefregels in het klooster zijn ongenadig streng. Er wordt geslagen, zelfs geschopt, er wordt vernederd. Het mooie aan dit boek vind ik, dat de schrijver laat zien wat er met hem in die situatie gebeurt.
Hij beschrijft waar het toe leidt, bij hem en bij sommige andere nieuwe monniken. Het is geen grote klaagzang, geen grote euforie, maar in mijn ogen een respectvol verslag van de zen-weg zoals onderwezen in Eiheiji.
Het lukt hem deze leerschool een jaar te volbrengen en zijn bewondering en verwondering op schrift te zetten.

Ik kreeg het boek te leen van Lida Kerssies voordat ik naar Japan ging in mei, maar het kwam er niet van het te lezen.
Het was ook fijn om te lezen, nadát ik in Eiheiji was.

Het betrof een bezoek van één dag, een niet licht te vergeten dag! Ik ging het gedrag en bezigheden van de monniken die ik daar zag, met terugwerkende kracht beter begrijpen..

Voor belangstellenden is het misschien ook aardig om een filmpje op YouTube te zien, een korte impressie van het leven in Eiheiji:
Soto Zen Buddhism, Eiheiji
http://youtu.be/iqvtJIHKLyA

Je kan als gast een aantal dagen in Eiheiji logeren en als zen-student er drie maanden of langer verblijven.
Als gast had ik dat graag gedaan. Helaas kwam ik er te laat achter dat je drie maanden van tevoren moet reserveren.
Die ene dag dat ik daar was is me dierbaar....

Eat Sleep Sit, My Year at Japan's Most Rigorous Zen Temple
Auteur: Kaoru Nonomura
Uitg. Kodansa International Ltd
1st ed. 2008
ISBN: 9784770030757

Mededelingen

Winter city-sesshin: 28 december t/m 30 december 2014 – o.l.v. Niko Sensei en Meindert van den Heuvel, Mu Sho Sensei
Tijd 9.30 – 17.30 u
O.l.v. Niko Tydeman Sensei, Lida Kerssies en Meindert van den Heuvel. Ervaring met zenmeditatie gewenst. Inschrijven kan alleen voor de gehele sesshin.
Donatie-suggestie: € 50,- per dag
De Winter city-sesshin is volgeboekt!

Sesshin in Vught

Drie keer per jaar is er onder leiding van Niko Tydeman Sensei een Sesshin in Vught. De organisatie hiervan is in handen van Zin. Wil je meedoen dan is het belangrijk je hier ruim van te voren voor aan te melden via de mail: info@kloosterhotelzin.nl.

- **22 oktober t/m 26 oktober 2014**
- **18 februari t/m 22 februari 2015**
- **6 mei t/m 10 mei 2015**

'Dansen in de geest: zijn misdaad en straf onlosmakelijk verbonden?' Over herstelrecht als mystiek geïnspireerd alternatief voor strafrecht. Op zaterdagmiddag 28 februari 2015, 14.30 u. ontvangen we in de zendo hoogleraar strafrecht Jacques Claessen uit Maastricht, auteur van het boek Misdaad, straf en herstel. We gaan naar hem luisteren en met hem in gesprek over misdaad en straf, het goed en het kwaad. Na afloop een borrel. Komt allen
Entree: 10 euro. Graag vooraf aanmelden bij info@zenamsterdam.nl

Thema voorjaar 2015

Sangha

'Eén met de sangha, geëerd om haar harmonie'. Zomaar een zin uit de jukai-ceremonie.

Ten tijde van de Boeddha stond de sangha voor de gemeenschap van monniken, nonnen en novicen.

Inmiddels is er wel het een en ander veranderd.

Wat betekent sangha in onze tijd en waar bestaat zij eigenlijk uit? Zijn dat alleen de regelmatige bezoekers van de zendo, of vind jij jouw sangha veel meer op de sociale media of op andere plekken in de wereld?

Hoe verbonden voel je je met de sangha?

En hoe staat het met de harmonie in onze sangha? Zitten we als één lichaam in zazen, maar valt dat als los zand uit elkaar wanneer we de zendo verlaten?

Bestaat er wel zoiets als dé sangha?

Kortom, laat ons delen in jouw visie, mening, kritiek op de sangha, en/of ervaring ermee.

Klim in de pen, kruip achter je pc, attaqueer je tablet. Ga helemaal los en stuur je pennenvrucht, niet langer dan 750 woorden, naar pjotr48@hetnet.nl en naar a.deerenberg@live.nl.

De artikeltjes graag vóór 1 maart 2015 insturen naar bovenstaande mailadressen.

Zensor... is
het mededelingenblad
van het Kanzeon
Zencentrum Amsterdam
en een open forum voor
alle leden van de sangha

voor actuele mededelingen:
www.zenamsterdam.nl

Redactie:
Annemiek Deerenberg
Jacky Demmers
Lida Kerssies
Harry Stein
Julia Veldkamp
Pieter Verduin

Administratie
Gita Sonnenberg
gita.sonnenberg@chello.nl

Beeld, beeldredactie & opmaak
Hannie van den Bergh
Alex Palmboom

Redactieadres
annemiek deerenberg
e zensor@zenamsterdam.nl
t 020 4705571

Zensor... 4 nummers per jaar
van herfst t/m zomer.

De Zensor komt in de zendo te liggen. Voor vaste donateurs is de Zensor gratis beschikbaar; zij kunnen een exemplaar uit de zendo meenemen. Voor alle anderen is de Zensor los te koop voor € 3,- per nummer.

